

PROBLEMY

Miesięcznik poświęcony zagadnieniom wiedzy i życia

Rok II

1946

Nr 4 (5)

TREŚĆ

CZŁOWIEK I GOSPODARSTWO W NOWEJ POLSCE . . . Osiągnięcia gospodarcze Polski międzywojennej. Dysproporcje. Odbudowa Gdyni na nowym wielkim i cennym wybrzeżu. Zespół portowy Gdynia-Gdańsk. Cyfry przeładunku w bież. roku. Założenia strukturalno-gospodarcze nowej Polski: ośrodki produkcji; arterie transportowe; zmiana koniunktury.	Eugeniusz Kwiatkowski . . . 2
W POSZUKIWANIU WŁASNEJ OSOBOWOŚCI (I) . . . Sam wobec siebie. Zagadnienie samoobserwacji. Niestalość sądów, opartych na doświadczeniu wewnętrznym. Obraz kształtujący rzeczywistość. Odkrywam czy tworzę? Wybór roli.	Stanisław Ossowski . . . 7
MIEJSCE CZŁOWIEKA W KOSMOSIE . . . Człowiek z punktu widzenia... wymiarów. Ziemia, planety, Słońce, galaktyka, mgławice, Metagalaktyka — w cyfrach. Środowisko kosmiczne. Świat mikroskopowy. Świat atomów. Wszechświat w szafce o 42 półkach. Miejsce człowieka we wszechświecie.	Tadeusz Unkiewicz . . . 16
DLACZEGO FILOZOFUJEMY? . . . Niepokój filozoficzny. Twierdzenie o przyszłym zaniku dociekań filozoficznych i jego złudność. Próby wyjaśnienia genezy filozofii. Filozofia jako wytwór i narzędzie starć socjalnych. Czy niepokój filozoficzny jest wrodzony? Wyobrażenia instrumentem poznania. Filozofia jako wiara.	Józef Pieter . . . 27
Z.S.R.R. JAKO MOCARSTWO ŚWIATOWE . . . Obszar równy szóstej części powierzchni lądowej globu. Ludność. Produkcja przemysłowa. Wydajność pracy. Surowce. Produkcja rolna. Bazy żywnościowe. Sieć komunikacyjno-transportowa. Mapy gospodarcze Związku Radzieckiego.	J. S. Gregory i D. W. Shave 33
GOSPODARKA ENERGETYCZNA LUDZKOŚCI . . . Praca jako naczelne dobro gospodarcze. Żywe silniki. Maszyna parowa. Turbina parowa. Silniki spalinowe. Białe paliwo i wiatr. Elektryczność. Energia atomowa. Światowa produkcja i konsumpcja energii.	Ludwik Natanson . . . 41
O MATEMATYCE POLSKIEJ . . . Do wieku XX Polacy nie uczestniczą w światowym rozwoju matematyki; dopiero w pierwszych latach tego wieku powstaje tzw. „szkoła warszawska”, a później naukowe ośrodki we Lwowie i Krakowie, które uczyniły z Polski bardzo poważne centrum badań matematycznych, do dziś żywe i aktywne.	Karol Borsuk . . . 51
PLEĆ I ŚMIERĆ . . . Wpływ płci, wieku i środowiska na umieralność. Cyfry wymieralności na wsi i w wielkim mieście. Ich aspekt rewelacyjny.	Henryk Greniewski . . . 55
ABC EKONOMIKI DLA NIE WTAJEMNICZONYCH (I) . . . Wąskie gardła.	Henryk Pniewski . . . 58
ABY NAUKA BYŁA BŁOGOSŁAWIENSTWEM A NIE PRZEKLEŃSTWEM LUDZKOŚCI . . . (Fragment przemówienia do studiujących w Instytucie Technologicznym w Kalifornii)	Albert Einstein . . . 60
GOYA 1746 — 1946 . . . Potomek Velasquezów, Riberów i Zurbaranów. Podwójna aktualność Goyi. Goya i sprawa sztuki anegdotycznej. Malarz i grafik. Wizja świata i zaświata — krainy Sprawiedliwości i Kary.	Jerzy Wolff . . . 61
NALEŻY ZASTANOWIĆ SIĘ NA NOWO NAD DEFINICJĄ ŻYCIA . . .	Artur Ber . . . 64
NA POGRANICZU HISTORII, FILOZOFII I MEDYCyny . . . (Z powodu nowej książki prof. Wł. Szumowskiego).	Tadeusz Estreicher . . . 66
WYSTAWY WARSZAWSKIE . . . Współczesne rysunki francuskie. Wystawa Marka Żuławskiego.	J. W. . . . 69
OSADNICTWO NA ZIEMIACH ODZYSKANYCH . . . W świetle prac Rady Naukowej dla Zagadnień Ziemi Odzyskanych i Biura Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych w Krakowie.	Stefan Inglot . . . 71

ABY NAUKA BYŁA BŁOGOSŁAWIENSTWEM A NIE PRZEKLEŃSTWEM LUDZKOŚCI

Przemówienie do studiujących w Instytucie Technologicznym w Kalifornii, który jest jednym z głównych centrów badawczych współczesnego świata.

*M*łodzi przyjaciele!

Cieszę się, że widzę was przed sobą: gromadkę ludzi młodych, tryskających życiem, którzy wybrali wiedzę stosowaną jako swój zawód.

Mógłbym, oczywiście, śpiewać hymny pochwalne na cześć wspaniałego postępu w dziedzinie nauk technicznych, któregośmy już dokonali, a jeszcze większe — na cześć niezwykłego, dalszego postępu, którego twórcami wy niewątpliwie będziecie.

Ale dalekie są ode mnie myśli tego rodzaju. Więcej nawet: przypomina mi się przy tej okazji obraz młodego człowieka, który ożenił się z niezbyt pociągającą kobietą. Spytany, czy jest szczęśliwy, odparł: „Jeśli miałbym powiedzieć prawdę, wołałbym skłamać“.

Tak jest teraz właśnie ze mną.

Wyobraźcie sobie nie ucywilizowanego Indianina; czy myślicie, że jego doświadczenie życiowe jest mniej bogate, a on sam jest mniej szczęśliwy, niż zwykły przesiadły człowiek cywilizowany? Nie myślę! W fakcie tym, że dzieci wszystkich cywilizowanych krajów przepadają za zabawą „w Indian“, tkwi głębokie znaczenie.

Dlaczego — pytam Was — nasza wspaniała wiedza, która przyniosła oszczędność w pracy ludzkiej i uczyniła życie łatwiejszym, przyniosła nam tak mało szczęścia? Odpowiedź jest prosta i brzmi: ponieważ dotąd nie nauczyliśmy się jeszcze stosować jej w sposób sensowny.

W czasie wojny wiedza pomaga nam truć i kaleczyć się wzajem. W czasie pokoju napełnia nasze życie pośpiechem i niepewnością. Zamiast wyzwolić, w dużej mierze, od wyczerpującej duchowo pracy, zamieniła ona człowieka w niewolnika maszyny, wypełniającego swą monotonną, wielogodzinną pracę z niechęcią i drżącym ciałem o swe drobne zarobki.

Pomyślcie, że stary człowiek śpiewa wam brzydką piosenkę. Tak, czynię to lecz w pożytecznym zamiarze wyciągnięcia i ukazania wam konsekwencji.

Nie wystarczy, jeśli nabędziecie umiejętności stosowania wiedzy dla pożytku człowieka. **TO SAM CZŁOWIEK I JEGO LOS MUSZĄ BYĆ GŁÓWNYM CELEM WSZYSTKICH ZABIEGÓW TECHNICZNYCH, DOTYCZĄCYCH MUSZĄ WIELKIEGO WCIAŻ NIE ROZWIĄZANEGO PROBLEMU ORGANIZACJI PRACY I ROZDZIAŁU DÓBR,** aby wysiłki naszego mózgu stały się błogosławieństwem a nie przekleństwem ludzkości.

Nie zapominajcie o tym nigdy wśród swych wykresów i równań.

(1938).

Albert Einstein